

Alarmkreet van pot cement

Voorval Mariadal plaatst buitengewoon onderwijs type 3 in de kijker

- ▶ Steeds meer jongeren hebben psychische en gedragsproblemen
- ▶ De school vangt hen zo goed als mogelijk op
- ▶ Meer ondersteuning is dringend nodig

Lieve WOUTERS

Mariadal in Hoegaarden. Iedereen kent nu wel de BuSO-school die midden mei in het nieuws kwam met een filmpje waarop een leerkracht als straf een leerling in een emmer cement duwt. Na de eerste verontwaardiging volgde in de media enig begrip, wegens de schrijnende situatie van leraar én leerlingen.

Het buitengewoon secundair onderwijs (BuSO), in het bijzonder het type 3 voor jongeren met emotionele en/of gedragsproblemen, slaat alarm. Een grote groep van deze leerlingen kampt met een heuse gedragsstoornis, een aandoening die je niet zomaar wegneemt. Ze maakt deel uit van de persoonlijkheid.

Eigenlijk komt het verhaal neer op dat van de wachtlijsten in de zorgsector. Het aantal jongeren met problemen neemt geweldig toe en de hulpverlening hinkt

achterop. Hoe dat komt? Almaar meer jongeren raken gefrustreerd, omdat ze het helse ritme en de prestatiedruk in onze samenleving niet kunnen volgen. Of omdat ze problemen hebben thuis.

„Ik kan tal van verklaringen verzinnen”, zegt Willy Claes, pedagogisch coördinator van het Vlaams Verbond van het Katholiek Buitengewoon Onderwijs (VVKBuO). „Maar eigenlijk doen die er niet toe. Je draait de tijd niet terug. We moeten werken met de jongeren zoals ze zijn, hen leren omgaan met hun problemen en hen zo goed mogelijk helpen om zich staande te houden in deze maatschappij.”

„Sommige leerlingen van het type 3 hebben psychiatrische hulp nodig, maar er is een tekort aan plaatsen en ambulante zorg. Anderen horen eigenlijk thuis in een instelling van Bijzondere Jeugdzorg, maar ook daar is er geen plaats. Op school kunnen we veel proberen op te vangen, maar niet alles. Je blijft tenslotte altijd in een groepsverband werken. Leerkrachten moeten hun aandacht verdelen om iedereen te geven waar hij of zij recht op heeft.”

Zelf gaf Willy Claes vroeger les in een school voor type 1 (mentale beperking). Vaak gaan scholen voor type 1 en 3 samen. Het ver-

schil is klein: kinderen met een mentale beperking hebben soms ook gedragsproblemen en omgekeerd. Aangezien ze dezelfde beroepsopleiding volgen (binnen opleidingsvorm 3) en eenzelfde getuigschrift behalen, komen ze later ook samen op de werkvloer. En dat is meteen ook een belangrijke opdracht van deze opleidingsvorm: de leerlingen voorbereiden op werk in het reguliere arbeidscircuit.

Problemen in buitengewoon onderwijs type 3 komen neer op het verhaal van wachtlijsten in de zorg

De meeste scholen die openstaan voor beide types proberen de type 3-leerlingen te beperken tot een werkbaar percentage, maar andere gaan er soms ver over. In principe moeten ze immers al wie zich aandient, aanvaarden. Zonder de nodige omkadering is dat vragen om problemen.

Wat kan er op korte termijn gebeuren om toestanden zoals in Hoegaarden te vermijden? „Het pedagogische comfort moet omhoog”, meent Karel Casaer, secretaris-generaal van het VVKBuO.

„Weet je dat in de BUSO-school Terbank in Heverlee voortdurend twee leerkrachten twee uur extra in de week klaarstaan om hun collega's te ontlasten? Zij doen dat gratis. Een positieve opvoedingsomgeving is doorslaggevend om dit werk goed en graag te kunnen doen.”

„Net zoals de jeugdpsychiatrie enkele jaren geleden onderwijsuren kreeg om de lang geplaatste jongeren toe te laten voelen te houden met de leercontext, zo zou het onderwijs nu meer uren gespecialiseerde hulp moeten krijgen. Sommige scholen werken echt op de grens van onderwijs en gespecialiseerde opvang. Leerkrachten hebben daar ondersteuning bij nodig, al is het maar in de vorm van een maatschappelijk werker of kinderpsychiater die enkele uren in de week het lerarenteam bijstaat.”

„We moeten ook investeren in gekwalificeerd personeel”, zegt Karel Casaer nog. „Vaklui die hun baan opgeven om aan deze gasten les te geven, doen dat vaak uit puur idealisme. Het studiepakket dat hen daarvoor klaarstoomt, kan meer op hun maat worden gesneden. Bovendien moeten we hen toelaten meer anciënniteit mee te nemen. Dan zouden meer geschikte kandidaten zich geroepen voelen.”

Jongeren 'met een handleiding'

Jongeren met een gedragsstoornis vind je in alle lagen van de bevolking. Steeds vaker zijn daar ook normaal begaafde leerlingen bij. Tot vóór kort was Vlaanderen maar één school rijk voor deze doelgroep. Daardoor belandden deze jongeren vaak in opleidingsvormen die helemaal niet aangepast waren aan hun talenten, wat hun gedrag alleen maar verder bemoeilijkte. Vandaag is er een vijftal BuSO-scholen van type 3, opleidingsvorm 4.

Autisme is nog een andere problematiek die steeds vaker voorkomt en ontdekt wordt. In acht jaar tijd steeg het aantal leerlingen die op basis van deze aandoening recht gaven op extra ondersteuningsuren, van 6 tot 4.500. Het ministerie van Onderwijs laste een stop in. Er bestaan geen aparte scholen voor leerlingen met een autismestoornis, al vind je hen vaak terug in de buurt van type 7-leerlingen (gehoorgestoorden) of type 8 (leermoeilijkheden).

Non-stop begeleiding en toezicht

BuSO-school Sint-Ferdinand in Lummen investeert vooral in het scheppen van een klimaat van vertrouwen

SINT-FERDINAND IN LUMMEN lijkt wat samenstelling betreft nogal op Mariadal in Hoegaarden, de school voor buitengewoon secundair onderwijs waar midden mei de stoppen doorsloegen bij een leraar, waarop hij één van zijn leerlingen hardhandig aanpakte. Directeur Jean Hulshagen krijgt in zijn school te maken met dezelfde moeilijk handelbare leerlingen. Ongeveer de helft van de 315 leerlingen volgt het type 3, de andere helft type 1. Van de type 3-leerlingen heeft nog eens de helft 'gewone' gedragsproblemen, terwijl je bij de anderen kunt spreken van een echte gedragsstoornis. Dat zijn vaak jongens en meisjes met een psychiatrische problematiek: depressie en psychose komen geregeld voor.

Vertrouwen

Hoe les geven in zo'n situatie? „Onze moeilijkste leerlingen zitten met vier of vijf, maximum acht, in een klas. Ze staan voortdurend onder toezicht. Ze hebben geen lange pauzes en speelplaatsmomenten zijn beperkt. Ze worden individueel begeleid door pedagogen. Die zijn vaak op de werkplaats aanwezig en staan ook in nauw contact met de ouders. Zo zijn ze goed op de hoogte van eventuele externe factoren die het gedrag van een leerling kunnen beïnvloeden.”

„De pedagogen ondersteunen tegelijk ook de leerkrachten en treden op als mentor. Via een in-

tern forum op het internet wordt informatie uitgewisseld, zodat leerkrachten altijd zo goed mogelijk op de hoogte zijn van de gemoedstoestand van de leerlin-

gen. Toch zijn er ook bij ons nog leerkrachten die laten weten dat het teveel voor hen wordt. Dankzij het mentorschap zullen we dat echter altijd bijtijds te weten

komen. Het is voor een leraar immers niet makkelijk om toe te geven dat hij faalt. Dat kan alleen in een klimaat van vertrouwen scheppen.” (LW)

In BuSO-school Sint-Ferdinand ontwikkelen leerlingen hun talenten en leren ze omgaan met hun gedragsproblematiek. © Mine Dalemans